

Norge har en avtalefestet rett til å avvise nye regler fra EU.

EØS-avtalens vanlige regler om fri varehandel vil gjelde akkurat som i dag om Norge bruker vetoretten og sier nei til EUs energipakke 4.

I debatten om EUs energipakke 4 har blant andre statsminister Jonas Gahr Støre og energiminister Terje Aasland hevdet at et nei nå, til tre av direktivene vil true norsk eksport og 400 000 arbeidsplasser. Det advares også om EU-toll mot Norge og at det kan bli katastrofe for sjømatnæringa.

I EØS-avtalen har Norge en avtalefestet rett (**vetoretten**) til å reservere seg mot nytt regelverk. EØS-avtalen setter rammer for eventuelle motreaksjoner fra EUs side. Det er ingen krav om begrunnelse for å bruke vetoretten. EU kan reagere på to ulike måter: Enten kan EU akseptere at det er visse forskjeller i regulering mellom EU og Norge (og de andre EFTA-landene). Eller så kan EU reise krav om at den direkte berørte delen av EØS-regelverket suspenderes, altså settes ut av kraft.

I EØS fattes vedtak med enstemmighet. Norge, Island og Liechtenstein samordner sine standpunkt i EFTAs faste komité, som ikke kan godkjenne en ny EU-forordning eller direktiv uten at alle tre landene er enig. Derfor har Norge vetorett mot enhver ny EØS-lov. Det følger av EØS-avtalens artikkel 93 og artikkel 6 i Avtalen om EFTA-statenes faste komité.

Vetoretten er derfor en grunnleggende del av handlingsrommet i EØS-avtalen, og var en forutsetning for at Norge kunne inngå EØS-avtalen. Uten vetoretten ville EØS-avtalen være en bred overføring av lovgivningsmyndighet også formelt til EU, en institusjon som Norge ikke er medlem av. Grunnloven § 115 (tidligere § 93) gir ikke hjemmel for slik suverenitetsavståelse til et organ Norge ikke er medlem av. Grunnlovsbestemmelsen krever dessuten at suverenitetsavståelsen skjer på et avgrenset område.

EØS-utredningen fra det regjeringsoppnevnte *Eldringutvalget* (*NOU 2024:7 side 86*) omtaler vetoretten som:«en nødvendig sikkerhetsventil og forutsetning» for EØS-avtalen. Det fastslås at «EØS/EFTA-statene er ikke rettslig forpliktet til å ta ny EU-lovgivning inn i avtalen, selv om denne regnes som EØS-relevant.» Videre kan vi også lese: «Dette skiller Norge fra EUs

medlemsstater, som har overført lovgivningsmyndighet til EUs institusjoner...» I debatten om de tre energidirektivene fra Eus energipakke 4, som regjeringen vil akseptere, har det blitt vist til at det er mange EU-direktiver som venter på å bli innført i EØS. Dette såkalte etterslepet er i januar 2025 omtrent på samme nivå som i 2019. Det er nå på 559 rettsakter, mot 578 i 2019. Det er ingen dramatik i dette, tvert imot er det naturlig at Norge og de andre EFTA-landene bruker en del tid på å vurdere og behandle nye EU-regelverk før de kan inntas i EØS-avtalen.

Utenriksdepartementet skriver selv om dette, på Regjeringen.no (fakta om EØS-etterslepet): «Etterslepet kan ikke gå ned til null, og dette er heller ikke et mål. At det finnes et etterslep, er i seg selv ikke problematisk.»

Realiteten er at i EØS-avtalen har Norge en vetorett til å reservere seg mot nytt regelverk fra EU.

Oppsplittinga av Eus energipakke 4, framstår som særdeles merkelig. Ikke bare fordi utenriks- og energiministeren til stadighet snakker om å hente inn det såkalte etterslepet i EØS-systemet, men enda mer fordi forordningen om styringssystemet gir kjørereglene og lovgrunnlaget for en «gennemsiktig og forudsigelig forvaltning af energiunionen og klimainsatsen», slik det står i fortalen til forordningen.

Det å innføre tre «frittstående» direktiver uten å ta med regelverket for forvaltningen av disse rettsaktene, henger ikke på greip. EU vil uten tvil peke på denne logiske bristen på et «passende tidspunkt». Kanskje allerede til høsten?

Vetoretten må brukes nå hvis løftene om ikke å innføre styringsforordningen og de resterende rettsaktene i EUs fjerde energimarkedspakke i kommende stortingsperiode skal være troverdige.

Det er viktig å opprettholde motstanden mot den fjerde energimarkedspakka i sin helhet.

Telemark Nei til EU krever derfor at regjering og storting bruker vetoretten mot hele Eus energipakke 4 nå.